

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Verscheidenheid in de opkomende regulering van de platformeconomie

van Slooten, J.M.; Wuisman, Iris

Publication date

2022

Document Version

Other version

Published in

Ondernemingsrecht

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Slooten, J. M., & Wuisman, I. (2022). Verscheidenheid in de opkomende regulering van de platformeconomie. *Ondernemingsrecht*, 2022(2), 41-42. Article 8.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Verscheidenheid in de opkomende regulering van de platformeconomie

Iris Wuisman & Jaap van Slooten, datum 23-12-2021

Datum	23-12-2021
Auteur	Iris Wuisman & Jaap van Slooten ^[1]
JCDI	JCDI:ADS627117:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht / Algemeen

Dat wat wel 'de platformeconomie' wordt genoemd, is nu zo'n twintig jaar oud: [bol.com](https://www.bol.com) ontstond in 1999, Facebook in 2004 en Uber in 2009. Het zijn zo maar wat bekende voorbeelden van wat de destijds al digitaliserende economie heeft voortgebracht. Anno 2022 zijn we een stuk verder, en ook weer niet. We hebben gezien hoe disruptief platformondernemingen kunnen zijn; we hebben ook gezien dat ze nog lang niet allemaal winst maken en dat sommige een schaduwzijde hebben. We hebben gezien dat er weliswaar een aantal bedrijven tot 'de platformeconomie' wordt gerekend, maar ook dat de scheidslijnen met de oude economie zijn vervaagd. *Iedere* onderneming heeft tegenwoordig een digitale strategie. Wat is eigenlijk het verschil tussen de website van Blokker ('oude economie') en [bol.com](https://www.bol.com) ('nieuwe economie')? We hebben gezien hoe de wereld verder digitaliseerde tijdens de coronacrisis. De platformbedrijven zijn door dit alles steeds normaler geworden en de economie is steeds meer geplatformiseerd.

Desondanks is er nog verrassend weinig nieuwe regulering geïntroduceerd. Op nationaal niveau is er wat rechtspraak; denk aan arresten over Airbnb^[2] en Booking,^[3] maar specifieke regelgeving die rekenschap geeft van de nieuwe omstandigheden is er nauwelijks. De wetgever wordt beurtelings aangesproken om enerzijds uitwassen tegen te gaan en anderzijds te voorkomen dat Nederland de boot mist door nieuwe initiatieven te vroeg de nek om te draaien. Een andere reden voor absentie van de wetgever was het besef dat dit een Europese aanpak vergt en Europa hiermee bij uitstek haar bestaansrecht wil tonen. Ten tijde van het verschijnen van dit nummer loopt een aantal ambitieuze Europese wetgevingstrajecten. Allereerst zijn dat de voorgestelde Verordeningen Digital Services Act (DSA)^[4] en Digital Markets Act (DMA).^[5] Daarnaast lanceerde de Commissie recent de ontwerprichtlijn *Improving working conditions in platform work*.^[6] De verwachting is dat het nog een aantal jaren zal duren voordat dit alles ook daadwerkelijk bindend zal zijn. Te verwachten is ook dat het debat over voor- en nadelen van de platformeconomie hierdoor alleen maar zal toenemen. Het lijkt echter achterhaald om de platformeconomie tegenover de rest van de (oude) economie te zetten. Kennisname van deze voorgestelde regelgeving leert dat ook de Blokker hieronder kan vallen, misschien wel ieder bedrijf dat met behulp van data en algoritmes zakendoet met derden.^[7]

Nog weinig duidelijke regels; wel veel plannen dus. Wat opvalt is de verscheidenheid in de aanpak zoals deze onder meer blijkt uit die plannen. Omdat platformbedrijven al een breed scala van activiteiten bestrijken, zijn er verschillende belangen, stakeholders en rechtsgebieden in beeld. Het gaat om waardecreatie versus monopolies, om privacy versus transparantie, waarheid versus frame, om efficiëntie versus de menselijke maat. Het gaat om kleine winkeliers die via Amazon wat verkopen, om taxichauffeurs die zich afhankelijk voelen van Uber, om hoteleigenaren die met Booking.com hebben te dealen en om *communities* die voor hun onderlinge interacties afhankelijk zijn van Facebook (Meta). Maar in Europa gaat het ook bijvoorbeeld om 500 platforms, 28 miljoen banen en 20 miljard aan omzet.^[8] Het gaat om verbintenissenrecht, arbeidsrecht, informatie- en privacyrecht, mededingingsrecht, corporate governance.

De oplossingen die we zien in de plannen variëren eveneens. De *Platformrichtlijn* kiest voor gedeeltelijke

harmonisatie: lidstaten moeten een rechtsvermoeden introduceren, dat vrij snel tot het vermoeden leidt dat er sprake is van een arbeidsovereenkomst. Voldoende is dat er bij meer dan een van de volgende aspecten een vorm van invloed wordt uitgeoefend door het platform: beloning, kwaliteit, werktijden of wijze van uitvoering. Het platform kan dit vermoeden dan wel weerleggen, waarna volgens het recht van die lidstaat moet worden bezien of iemand werknemer is. Dit laat dus open dat per werker, per platform en per lidstaat andere uitkomsten mogelijk zijn. Bij de DSA komt de variëteit terug in de toepasselijkheid van de regels. Naar mate de platformonderneming een groter bereik heeft, worden er meer regels gesteld. Dit betreft onder andere het hebben van adequate en effectieve risicomangementsystemen en toezicht daarop, alsmede onafhankelijke audits ten aanzien van compliance met de DSA. De balanceeract tussen bescherming van rechten en waarden aan de ene kant en innovatie aan de andere kant komt bij de DSA duidelijk naar voren. Hoewel het een het ander ook niet uitsluit. Door de bescherming van de kleine en middelgrote platformondernemingen tracht men innovatie te stimuleren. Ook is het een poging om de variëteit aan 'wetgevers' in goede banen te leiden door kaders te stellen voor de 'private wetgevers'. De DMA is erop gericht juist een variëteit aan platformondernemingen te borgen door concurrentie te bevorderen en te grote afhankelijkheid tegen te gaan. De plannen voor de winstbelastingheffing beogen een effectieve belasting van platformondernemingen. Hierbij blijft het een uitdaging om binnen de Europese Unie - laat staan mondiaal - de verschillende neuzen in dezelfde richting te krijgen. De verscheidenheid in nationale benaderingen leidt tot een gymnastische beweging door vele hoepels.

De bijdragen in dit themanummer geven ook blijk van deze verscheidenheid. Het artikel van Schaub (*Ondernemingsrecht* 2022/9) betreft een mooi overzichtsartikel dat de variëteit aan platformondernemingen goed weergeeft en duidelijk maakt dat het voor deze ondernemingen een puzzel kan zijn vast te stellen welke wetgeving van toepassing is. Dolmans, Mostyn en Kuivalainen (*Ondernemingsrecht* 2022/13) bespreken de concept-DMA vanuit het mededingingsrecht. Zij bepleiten een algemene proportionaliteitsregel die in het voorstel ontbreekt. Wuisman (*Ondernemingsrecht* 2022/10) wijst op de ontwikkeling die bij Facebook (Meta) zichtbaar is: private regulering die in de plaats komt van wetgeving en rechtspraak. Is dat de weg die het opgaat en moet gaan? Van Slooten (*Ondernemingsrecht* 2022/12) ziet de Wet op de ondernemingsraden nog niet zo snel geschikt worden voor zelfstandige platformwerkers, maar stelt vast dat een andere vorm van regulering van medezeggenschap onvermijdelijk is en ontbreekt. Misschien kan die komen van de coöperaties, waarover Mannan (*Ondernemingsrecht* 2022/11) een mooie multidisciplinaire bijdrage schrijft. Hij betoogt dat de organisatie van platforms via coöperaties niet alleen beter is voor de werkers, maar ook tot minder rollset conflicts leidt. De Wilde (*Ondernemingsrecht* 2022/14) laat in zijn overzicht van fiscale maatregelen mooi zien hoe de platformeconomie als aanjager heeft gefunctioneerd om het gehele internationale belastingrecht op zijn kop te zetten.

De komende tijd heeft voor de platformeconomie op wetgevingsgebied veel in petto. Het tempo van wetgevingsinitiatieven zit er goed in. Nu rest de vraag wat hier in de nabije toekomst aan rechtvaardige, consistente, heldere en praktisch toepasbare wetgeving uit gaat komen.

Voetnoten

[1] Iris Wuisman en Jaap van Slooten zijn redacteuren van *Ondernemingsrecht*.

[2] HR 19 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1725.

[3] HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:527.

[4] Voorstel voor een Verordening betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten (wet inzake digitale diensten) en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG, COM(2020) 825 final.

[5] Voorstel voor een Verordening over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector (wet inzake digitale markten), COM(2020) 842 final.

[6] Voorstel voor een Richtlijn betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk, COM(2021) 762 final.

[7] Zie art. 2: definition of digital labour platform van Voorstel voor een Richtlijn betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk, COM(2021) 762 final.

[8] EC Factsheet: improving working conditions in platform work 9 december 2021, <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24991&langId=en> geraadpleegd op 12 december 2021.